

Warszawa, 23 września 2022 r.

Stanowisko
Unii Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza
w sprawie projektu ustawy o ochronie ludności oraz o stanie klęski żywiołowej (31.08.2022)

Po analizie zapisów projektu jw. Unia Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza jest przeciwna wdrażaniu gruntownej reformy systemu zarządzania kryzysowego, obrony cywilnej oraz stanu klęski żywiołowej, w obecnej sytuacji geopolitycznej. Uważamy, że wprowadzenie proponowanych zmian może skutkować potężnym chaosem kompetencyjnym oraz strukturalnym i stanowić realne zagrożenie bezpieczeństwa. Funkcjonujące obecnie rozwiązania, szczególnie w zakresie zarządzania kryzysowego, przejrzyste definiują zadania organów administracji publicznej, są utrwalone i nie wymagają radykalnych zmian, ewentualnie tylko „kosmetycznych”.

I. Podstawowym zarzutem przeciwko zapisom projektu ustawy są obawy o ich niekonstytucyjność:

1. proponowane zmiany wprowadzają nieograniczoną możliwość zawieszania przez Prezesa Rady Ministrów organów jednostek samorządu terytorialnego w razie wprowadzenia nie tylko stanu klęski żywiołowej, ale i nowego quasi – stanu nadzwyczajnego, nazwanego stanem zagrożenia.

Jest to odejście od konstytucyjnie zapewnionej samodzielności jednostek samorządu terytorialnego (art. 165 ust. 2 Konstytucji RP) poprzez wprowadzenie nadzoru rządowego nad działalnością samorządu, co znacznie wykracza poza kryterium legalności. Art. 15 Konstytucji stanowi o decentralizacji władzy publicznej. Istotą samorządu jest samodzielność i niezależność. Podkreśleniem tej samodzielności jest odrębna od państwa podmiotowość prawna. Organy samorządowe nie mogą być utożsamiane z organami administracji rządowej, nie są im podporządkowane hierarchicznie, podlegają jedynie nadzorowi sprawowanego wg. kryterium legalności.

2. projekt wprowadza quasi – stany nadzwyczajne pogotowia i zagrożenia.

W uzasadnieniu wyroku z 21 kwietnia 2009r. (K 50/07, OTK-A 2009 nr 4 poz. 51) dotyczącym ustawy o zarządzaniu kryzysowym, Trybunał Konstytucyjny stanął na stanowisku, iż „ Konstytucja wyznacza granice pomiędzy stanami nadzwyczajnymi (art. 228 Konstytucji) a „normalnym” funkcjonowaniem państwa.(...) Konstytucja rozróżnia wyłącznie zagrożenie zwykłe i zagrożenie szczególne dla państwa i jego obywateli. Nie zawiera natomiast przepisów zezwalających na wyróżnienie specyficznego stanu narastania zagrożeń („sytuacji kryzysowej”), usytuowanego pomiędzy zwykłymi zagrożeniami bezpieczeństwa państwa i obywateli (dla likwidacji bądź ograniczenia których wystarczają zwykłe środki konstytucyjne) a zagrożeniami szczególnymi, uzasadniającymi wprowadzenie jednego ze stanów nadzwyczajnych.

Projektodawcy proponują wizję różnych stadiów przechodzenia od stanu normalnego do stanu nadzwyczajnego. Przyjęcie takiego rozwiązania odchodzi od zapisów i samej idei Konstytucji, która ma służyć minimalizacji ingerencji, w wolności i prawa człowieka i obywatela ze strony władzy publicznej – zarówno w stanie normalnego funkcjonowania państwa, jak i w stanach nadzwyczajnych.

Regulacje zawarte w projekcie nie mogą obchodzić przepisów rozdziału Konstytucji o stanach nadzwyczajnych, a tym bardziej nie mogą ich naruszać.

3. a) projektowany zapis w art. 31 ust. 7 stanowi, że w razie odmowy wykonania polecenia, o którym mowa w ust. 1- 3, niewłaściwego wykonywania tego polecenia albo braku skuteczności w realizacji działań koordynacyjnych wynikających z obowiązywania jednego ze stanów, o których mowa w art. 27 ust. 1 pkt 2 i 3, przez organy samorządu terytorialnego - Prezes Rady Ministrów, na wniosek właściwego terytorialnie wojewody, może w drodze decyzji administracyjnej, orzec o przejęciu zadań organów samorządu terytorialnego przez wojewodę, na czas określony, w zakresie niezbędnym do wykonania polecenia lub realizacji zadań koordynacyjnych wynikających z obowiązywania jednego ze stanów ze stanów o których mowa w art. 27 ust. 1 pkt 2 i 3, zawiadamiając o tym ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

b) projektowany zapis art. 36 ust. 3 stanowi, iż w razie niezdolności do koordynowania lub niewłaściwego koordynowania działań prowadzonych w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia, Prezes Rady Ministrów na wniosek właściwego terytorialnie wojewody, może w drodze decyzji administracyjnej, orzec o przejęciu zadań starosty przez wojewodę, na czas określony, w zakresie niezbędnym do koordynowania działań prowadzonych w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia, zawiadamiając o tym ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Przepisy art. 31 ust. 8-14 stosuje się odpowiednio.

Taka regulacja prawna budzi poważne wątpliwości co do konstytucyjności zapisu. Nasuwa się wniosek zmiany ustroju państwa bez zmiany Konstytucji.

II. Ideą systemu ochrony ludności powinna być współpraca, współdziałanie i koordynacja różnych podmiotów w ramach jednego i wspólnego systemu. Ochrona ludności ma skupiać wszystkie podmioty w jeden skoordynowany system podobnie jak obecnie funkcjonujące zarządzanie kryzysowe.

W zaproponowanym projekcie system jest niespójny. Można doszukać się takich znamion w przypadku wystąpienia klęski żywiołowej, jednak nie dla lokalnych zagrożeń, które nie wymagają wdrożenia trzech proponowanych stanów. Obecnie system działa bez względu na wielkość sytuacji kryzysowej, a nawet w sytuacji gotowości. Zarządzanie kryzysowe przewiduje jednoosobową odpowiedzialność za kierowanie sytuacją kryzysową właściwych dla poszczególnych poziomów administracyjnych. Dzięki takiemu rozwiązaniu wszelkie podejmowane działania na danym terenie są przemyślane, przeanalizowane i skoordynowane. Wszystkie służby ze sobą współdziałają.

Wycofanie jednolitych planów skupiających różne zagrożenia rujnuje pozytywne aspekty działania na rzecz bezpieczeństwa lokalnego w sytuacji kryzysowej.

Na przykład w planach zarządzania kryzysowego w jednym dokumencie zebrane są procedury zadania i obowiązki poszczególnych służb, inspekcji i straży. Nie uwzględniono szczegółowości, która jest zawarta w poszczególnych planach operacyjnych. Oparcie reagowania systemu ochrony ludności w sytuacjach kryzysowych jedynie na krajowym planie ratowniczym i ewentualnie innych planach operacyjnych tworzonych dla pozostałych zagrożeń nieobjętych planami ratowniczymi może doprowadzić do niemożności właściwej koordynacji i wykorzystania całego zasobu niezbędnego do usunięcia zagrożenia.

Reasumując:

zdaniem UMP projektodawcy, wybierając pojedyncze przepisy ustawy o zarządzaniu kryzysowym całkowicie dezorganizują wypracowane przez lata mechanizmy. Obecne czytelne i jasne procedury są zastępowane nowymi, abstrakcyjnymi pojęciami oraz, co należy bardzo mocno podkreślić, wykluczają całkowicie wiele obowiązujących zapisów, które ten system spajają.

Prezes Zarządu
Unii Metropolii Polskich

Tadeusz Truskolaski
Prezydent Miasta Białegostoku